صدای ما هنوز از لای زمین‌های سوخته می‌آید؛ روایت زنان کشاورزی که بی‌آب و بی‌یار ایستادند

گزارش از: نسرین آبکوهی

هر روز پیش از طلوع آفتاب، وقتی هنوز مه روی کشتزارهای سیاه‌کمر نشسته است، صدای تلمبه‌های دستی از خانه‌های گلی بلند می‌شود. صدای زنانی که می‌دانند اگر امروز آب نکشند، فردا چیزی برای درو نخواهد ماند.

در ۱۷ روستای دهستان سیاه‌کمر، از سال ۱۴۰۰ به این سو بیش از ۶۰ حلقه چاه عمیق و نیمه‌عمیق خشک شده است. بسیاری از این چاه‌ها تا همین چند سال پیش آب شرب و کشاورزی ده‌ها خانوار را تأمین می‌کردند. امروز بیشتر آن‌ها یا دهانه‌شان با سنگ و خاک بسته شده، یا لوله‌هایشان در عمق زمین از کار افتاده است. در همین مدت، سطح ایستابی دشت به‌طور میانگین نزدیک به ۱۱ متر پایین رفته است.

در این روستاها، بیش از ۴۰۰ خانوار زندگی می‌کنند که بخش بزرگی از آن‌ها زنان سرپرست خانوار هستند؛ زنانی که همسرانشان یا برای کار در شهر رفته‌اند یا در جنگ‌های مرزی جان خود را از دست داده‌اند. بسیاری از آن‌ها تا پیش از این هرگز پشت فرمان تراکتور ننشسته بودند، اما حالا هم زمین را شخم می‌زنند، هم بذر می‌کارند و هم شب‌ها کنار چاه می‌خوابند تا نوبت آبیاری‌شان از دست نرود.

«شوهرم رفت کار کند، برگشت با یک کوه بدهی و دو تا بچه یتیم»

فرخنده رستمی ۴۲ سال دارد و از ۱۶ سالگی در مزرعه کار کرده است. او می‌گوید ازدواجش را «فرار از فقر» می‌دانست، اما سرنوشت چیز دیگری برایش نوشته بود. شوهرش ۱۱ سال پیش برای کار ساختمانی به شهر رفت و دیگر برنگشت. فرخنده حالا ۳ زمین کوچک دارد که بیشتر آن را به دیگران اجاره داده است. او می‌گوید: «اگر آب نباشد، زمین هم نباشد. هیچ‌کس اجاره نمی‌دهد زمینی را که خشک است.»

او هر روز ساعت ۴ صبح بیدار می‌شود، دو بچه‌اش را برای مدرسه آماده می‌کند و سپس به سراغ چاه می‌رود. چاه او ۱۴۰ متر عمق دارد و تلمبه‌ی دستی تنها چند لیتر در دقیقه آب می‌دهد. برای آبیاری یک جریب گندم، به گفته‌ی خودش، باید دست‌کم ۱۲ بار تلمبه بزند. «بازو درد می‌کند، کمر درد می‌کند، اما اگر نزنم، هیچ‌کس برای من نمی‌زند.»

۶۰ چاه خشک، ۴۰۰ خانوار بی‌آب

مهندس کامران یزدان‌پناه، کارشناس منابع آب دهستان سیاه‌کمر، می‌گوید بیشتر این چاه‌ها نه به دلیل خشکسالی، بلکه به‌خاطر حفر بی‌رویه‌ی چاه‌های عمیق در فاصله‌ی کمتر از ۲۰۰ متر از یکدیگر خشک شده‌اند. به گفته‌ی او، در ۱۰ سال گذشته ۹ حلقه چاه عمیق جدید در این بخش حفر شده است، در حالی که پروانه‌ی بهره‌برداری برای هیچ‌کدام صادر نشده بود.

یزدان‌پناه می‌گوید: «وقتی یک چاه عمیق می‌زند، آب از زیر همه‌ی زمین‌های اطراف را می‌مکد. چاه‌های کم‌عمق اول خشک می‌شوند، بعد نوبت چاه‌های نیمه‌عمق می‌رسد. این زنجیره‌ای است که کسی جلویش را نگرفته.» او می‌گوید تنها راه نجات، ممنوعیت حفر چاه جدید و پلمب کردن چاه‌های غیرمجاز است.

«کسی به حرف ما گوش نمی‌دهد، چون رأی نداریم»

بسیاری از زنان کشاورز می‌گویند که در جلسه‌های آب‌بران مردان تصمیم می‌گیرند و صدای آن‌ها شنیده نمی‌شود. در جلسه‌ی ماه گذشته‌ی آب‌بران سیاه‌کمر، از ۴۳ نفر حاضر تنها ۵ نفر زن بودند. نسرین قادری، ۳۸ ساله، که خود مدیریت ۲ هکتار زمین را بر عهده دارد، می‌گوید: «ما را دعوت می‌کنند که امضا کنیم، اما حرفمان را نمی‌شنوند. انگار ما فقط برای پر کردن لیست آمده‌ایم.»

گروهی از زنان روستا از سال گذشته تلاش کرده‌اند تشکلی به نام «تعاونی زنان کشاورز سیاه‌کمر» راه بیندازند تا بتوانند به‌طور جمعی از حقابه‌ی خود دفاع کنند. تاکنون ثبت‌نام ۱۱۰ عضو انجام شده، اما هنوز پروانه‌ی فعالیت صادر نشده است. مدیر جهاد کشاورزی شهرستان در پاسخ به پرسش ما گفت پرونده «در حال بررسی» است.

کشت گندم به نصف رسیده، اما هزینه‌ها دو برابر شده

بسیاری از زنان برای ادامه‌ی کار مجبور شده‌اند وام بگیرند. میانگین بدهی هر خانوار در این روستاها اکنون به ۴۵۰ میلیون تومان رسیده است. فرخنده رستمی می‌گوید: «پارسال برای کود و سم ۱۸۰ میلیون دادم، امسال ۳۲۰ میلیون می‌خواهند. از کجا بیاورم؟ اگر محصول هم خوب شود، تا پرداخت بدهی‌ها چیزی برای ما نمی‌ماند.»

کشت گندم در این منطقه در ۱۰ سال گذشته از ۱۲۰۰ هکتار به کمتر از ۶۰۰ هکتار رسیده است. بسیاری از زمین‌ها یا رها شده‌اند یا به کشت علوفه‌ی کم‌آب‌بر تغییر کرده‌اند. کارشناسان هشدار می‌دهند که اگر روند برداشت آب ادامه پیدا کند، تا ۱۵ سال دیگر بخش بزرگی از این دشت عملاً برای کشاورزی غیرقابل استفاده خواهد شد.

خواست‌ها: پلمب چاه‌های غیرمجاز و حق رأی برای زنان

زنان کشاورز سیاه‌کمر خواهان اجرای سه خواست مشخص‌اند: پلمب فوری چاه‌های غیرمجاز، اختصاص سهمیه‌ی آب به هر خانوار و ثبت‌نام رسمی زنان کشاورز در نهادهای آب‌بران. نسرین قادری می‌گوید: «ما نمی‌خواهیم جای مردها تصمیم بگیریم. فقط می‌خواهیم کسی ما را ببیند و بشنود.»

تا زمان انتشار این گزارش، مدیرکل دفتر امور زنان روستایی وزارت جهاد کشاورزی برای گفت‌وگو درباره‌ی وضعیت سیاه‌کمر در دسترس نبود. اما در ۱۷ روستای این دهستان، صدای تلمبه‌ها هر روز بلندتر می‌شود؛ صدای زنانی که دیگر منتظر نمانده‌اند.

۵ قطار شبانه‌روزی از ساعت‌های تل سفید به ایستگاه کلاته‌نسرین؛ ۲ ساعت زودتر به مقصد برسید

بهره‌برداری از خط ۶۲ کیلومتری آغاز شد؛ ۱۲ ایستگاه، ۱۸ سرویس روزانه و کرایه‌ای یکسان برای همه

گزارش از: مهسا رادمنش

تل سفید ـ کلاته‌نسرین ـ ۱۴ مهر ۱۴۰۳: خط ریلی مسافری تل سفید به کلاته‌نسرین، که سال‌ها مسافران را مجبور می‌کرد برای رسیدن به مقصدی ۶۲ کیلومتری دست‌کم ۲ بار جابه‌جا شوند، از ساعت ۵ صبح امروز با ۵ قطار شبانه‌روزی بازگشایی شد. مسئولان می‌گویند زمان سفر مستقیم میان دو شهر به کمتر از ۱ ساعت و ۴۰ دقیقه رسیده است؛ زمانی که پیش‌تر با احتساب انتظار در ایستگاه‌های میانی، گاه از ۳ ساعت هم فراتر می‌رفت.

بهره‌برداری از این خط در حالی انجام شد که سال‌ها وعده‌ی آن داده شده بود و بارها تاریخ افتتاح به تعویق افتاده بود. به گفته‌ی مسئولان، ۱۲ ایستگاه در مسیر این خط ساخته شده‌اند و ۱۸ سرویس در روز میان تل سفید و کلاته‌نسرین حرکت می‌کنند. کرایه‌ها نیز برای همه‌ی مسافران یکسان تعیین شده است؛ ۱۴۰ هزار تومان برای درجه‌ی یک و ۹۰ هزار تومان برای درجه‌ی دو. این تصمیم در حالی گرفته شده که بسیاری از مسافران پیش‌تر برای همین مسیر کرایه‌های متفاوتی می‌پرداختند.

۱۲ ایستگاه، ۱۸ سرویس و کرایه‌ای یکسان

بر اساس برنامه‌ی اعلام‌شده، نخستین قطار هر روز ساعت ۵:۰۰ از تل سفید حرکت می‌کند و آخرین سرویس ساعت ۲۱:۳۰ به مقصد می‌رسد. فاصله‌ی ایستگاه‌ها از یکدیگر به‌طور میانگین ۵ کیلومتر است، اما در مناطق کوهستانی این فاصله به ۸ کیلومتر هم می‌رسد. در ۱۲ ایستگاه مسیر، ۴ ایستگاه دارای سکوی مسافر و سایبان هستند و بقیه تنها یک سکوی ساده دارند. مسئولان می‌گویند ایستگاه‌های بزرگ‌تر در مراحل بعدی تکمیل می‌شوند.

به گفته‌ی مسئولان، ۴ رام قطار دیزلی و ۶ دستگاه واگن مسافری برای این خط تأمین شده است. ظرفیت هر قطار ۱۸۰ مسافر اعلام شده و ۲ واگن هم به‌صورت ویژه برای بانوان و همراهان کودک در نظر گرفته شده‌اند. در ۱۲ ایستگاه مسیر، ۴ ایستگاه دارای سکوی مسافر و سایبان هستند و بقیه تنها یک سکوی ساده دارند. مسئولان می‌گویند ایستگاه‌های بزرگ‌تر در مراحل بعدی تکمیل می‌شوند.

۲۰ کیلومتر تونل و ۱۴ پل در مسیر

مهندس کامران یزدان‌پناه، مدیرعامل شرکت راه‌آهن کوهستان سیمین، گفت که ۲۰ کیلومتر از مسیر از تونل و ۱۴ پل عبور می‌کند. او افزود: «بخش بزرگی از تأخیرها به همین سازه‌ها برمی‌گشت. یک پل کوچک اگر آماده نباشد، کل خط عملاً بلااستفاده می‌ماند.» به گفته‌ی او، ۳ تونل مسیر به‌طور کامل بازسازی شده‌اند و ۲ تونل دیگر هنوز در حال تکمیل است.

یزدان‌پناه همچنین از نصب ۱۲ دستگاه دوربین مداربسته در ایستگاه‌ها و داخل قطارها خبر داد و گفت که ۶ مأمور راه‌آهن در هر سرویس حضور دارند. با این حال، برخی مسافران نسبت به نبود سرویس بهداشتی در قطارها و نبود پوشش اینترنت در مسیر کوهستانی ابراز نگرانی کرده‌اند. مسئولان وعده داده‌اند این مشکلات تا پایان سال رفع شود.

۱۲ هزار مسافر در ماه اول

بر اساس برآورد اولیه، ظرفیت ماهانه‌ی این خط حدود ۱۲ هزار مسافر است. مسئولان امیدوارند با رسیدن به این عدد، هزینه‌های نگهداری خط تأمین شود. با این حال، برخی کارشناسان معتقدند که بدون افزایش تعداد سرویس‌ها، این خط نمی‌تواند نیاز واقعی منطقه را پاسخ دهد. به گفته‌ی آن‌ها، در ساعت‌های شلوغ صبح و عصر، تنها ۱۸ سرویس برای جابه‌جایی صدها مسافر کافی نیست.

در همین حال، فرماندار تل سفید اعلام کرد که ۳ سرویس اضافه برای روزهای پرتردد، از جمله ایام نوروز و تابستان، در نظر گرفته شده است. او گفت: «اگر تقاضا بیشتر از ظرفیت باشد، سرویس‌ها را افزایش می‌دهیم.» مسئولان همچنین اعلام کرده‌اند که ۲ سرویس ویژه برای دانش‌آموزان و دانشجویان در ساعت‌های ۷ و ۱۴ راه‌اندازی می‌شود.

۴۰ درصد کاهش مسافر در ۵ سال

با این حال، برخی اهالی نسبت به آینده‌ی این خط ابراز نگرانی کرده‌اند. به گفته‌ی آن‌ها، تعداد مسافران جاده‌ای در ۵ سال گذشته حدود ۴۰ درصد کاهش یافته و بسیاری از مردم ترجیح می‌دهند با خودرو شخصی سفر کنند. یکی از اهالی روستای بیدستانک گفت: «قطار خوب است، اما اگر کرایه‌ها بالا برود، دوباره همه با ماشین می‌روند و این خط خالی می‌ماند.»

مسئولان شرکت راه‌آهن کوهستان سیمین اعلام کرده‌اند که در ۳ ماه نخست بهره‌برداری، نظرسنجی از مسافران انجام می‌شود و نتایج آن تا پایان سال منتشر خواهد شد. بر اساس این برنامه، در صورت رضایت حداقل ۷۰ درصد مسافران، سرویس شبانه‌ی دوم از ۱ فروردین ۱۴۰۴ آغاز می‌شود.

۱۴ مدرسه‌ی روستایی در ارتفاعات کبودکوه صاحب کتابخانه شد

اهدای ۳ هزار جلد کتاب به دانش‌آموزان ۹ روستا؛ مسئولان: کتاب‌ها فقط روی قفسه نمی‌مانند

گزارش از: نسرین آبکوهی

۱۴ مدرسه‌ی روستایی در ارتفاعات کبودکوه صاحب کتابخانه شد

گزارش از: نسرین آبکوهی

اهدای ۳ هزار جلد کتاب به دانش‌آموزان ۹ روستا؛ مسئولان: کتاب‌ها فقط روی قفسه نمی‌مانند

گزارش از: نسرین آبکوهی

۱۴ مدرسه‌ی روستایی در ارتفاعات کبودکوه صاحب کتابخانه شد

گزارش از: نسرین آبکوهی

اهدای ۳ هزار جلد کتاب به دانش‌آموزان ۹ روستا؛ مسئولان: کتاب‌ها فقط روی قفسه نمی‌مانند

گزارش از: نسرین آبکوهی

۱۴ مدرسه‌ی روستایی در ارتفاعات کبودکوه صاحب کتابخانه شد

گزارش از: نسرین آبکوهی

اهدای ۳ هزار جلد کتاب به دانش‌آموزان ۹ روستا؛ مسئولان: کتاب‌ها فقط روی قفسه نمی‌مانند

گزارش از: نسرین آبکوهی